

Formańska z domu Chojnacka, Elżbieta

O plockim komplecie mebli
sypialnianych w stylu art déco
przekazanym bezpłatnie do Muzeum
Mazowieckiego w Płocku w 2012 roku i
jego użytkownikach z ulicy Zduńskiej 10
m. 3

Nasze Korzenie 5, 61-63

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**O plockim komplecie mebli sypialnianych w stylu art déco
przekazanym bezpłatnie do Muzeum Mazowieckiego w Płocku w 2012 roku
i jego użytkownikach z ulicy Zduńskiej 10 m. 3**

Wymieniony w tytule komplet mebli sypialnianych został wykonany przez plockiego rzemieślnika Józefa Architę (?) na przełomie lat dwudziestych i trzydziestych XX wieku. W skład kompletu wchodzi: szafa trzydrzwiowa (fot. 1), toaletka z trzema lustrami (fot. 2), gondolka (fot. 2), szafki nocne – 2 szt. (fot. 3), łóżka – 2 szt. (fot. 3).

Historia mebli nie byłaby interesująca, gdyby nie losy ludzi, którzy z nich korzystali. Paradoks historii polega na tym, że ludzie, choć są podmiotem dziejów, już przeminęli, przedmioty zaś trwają...

Meble sypialniane zostały wyprodukowane na zamówienie plockiej rodziny Danielewskich: Filomeny (z domu Zakrzewskiej, ur. w Płocku w 1898 r., nauczycielki, fot. 4) i Zenona (ur. w Płocku w 1889 r., buchaltera, fot. 5), a następnie wstawione do wynajmowa-

nego przez nich mieszkania w Płocku przy ulicy Zduńskiej 10 m. 3 (fot. 6). Zenon był człowiekiem o różnorodnych zainteresowaniach, między innymi był zapalonym cyklistą – w 1937 roku przyznano mu dyplom i złoty żeton za przejechanie na rowerze 825 kilometrów. Hobbystycznie zajmował się drobnymi pracami stolarskimi. Dla swojej ukochanej córki Anieli Anny zwanej Niusią (rocznik 1925) wykonał wielkiej urody szkatułkę z jej monogramem (fot. 7) i miniatury mebli, w tym sypialnianych (fot. 8), które służyły do zabawy także kolejnemu pokoleniu (fot. 9).

Spokojne życie rodziny Danielewskich przerwał wybuch drugiej wojny światowej. Podczas dramatycznych wydarzeń wiosną 1941 roku rodzina została wysiedlona przez Niemców, a Zenon wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, gdzie zgi-

1. SZAFKA TRZYDRZWIOWA
2. TOALETKA Z TRZEMA LUSTRAMI I GONDOLKA
3. ŁÓŻKA I SZAFKI NOCNE

4. Filomena Danielewska z domu Zakrzewska.

5. Zenon Danielewski.

6. Dom przy ul. Zduńskiej 10 w Płocku.

7. Szkatułka wykonana przez Zenona Danielewskiego dla córki Anieli Anny.

nę 12 lipca 1941 roku. Mieszkanie zostało zajęte przez folksdojczkę Melitę Drung, która wbrew pozorom, wszak podpisała niemiecką listę narodowościową, była dobrym człowiekiem. Obecnie nie jest wiadomo, w jaki sposób dokonało się jej zamieszkanie. Prawdopodobnie zostało to uzgodnione z Danielewskimi, gdyż była to zaprzyjaźniona z Filomeną nauczycielka z publicznej szkoły powszechnej w Maszewie Małym, w której obie, przed rozpoczęciem wojny, pracowały. Melita podała niemieckim władzom, że meble i wyposażenie mieszkania są jej własnością, co zapobiegło ich konfiskacie. Wysiedlonej Filomenie i jej dzieciom: Niusi (fot. 10) i Janowi, urodzonemu w 1922 roku (fot. 11), którzy w owym czasie mieszkali w jednoizbowym, małym pomieszczeniu w budynku przy składzie drewna na ulicy Bielskiej, bardzo pomagała umożliwiając korzystanie z pozostawionych rzeczy, np. z ubrań, naczyń, pościeli i in., a także, z zachowaniem koniecznej ostrożności, z mieszkania.

W 1945 roku, po zakończeniu wojny, rodzina Danielewskich ponownie przeprowadziła się do mieszkania na Zduńskiej. Melita Drung, obawiając się aresztowania (po pełnej okrucieństw wojnie, wobec folksdojczów zastosowano odpowiedzialność zbiorową), ukrywała się u Danielewskich. Pewnej nocy do mieszkania wtargnęli, szukający Niemców i folksdojczów, funkcjonariusze UBP wraz z cywilami. Zaprzyjaźnione kobiety, Melita, Filomena i jej córka, spały na zestawionych łóżkach. Filomena poszła otworzyć drzwi, zaś Nusia zaś przykryła kołdrą Melitę leżącą w zagłębieniu pomiędzy łóżkami. Jeden z cywilów był znajomym z pracy Niusi i na jej pytanie, co tu robi, poczuł się niezręcznie i wszyscy wyszli, nie przeszukując mieszkania. W lipcu 1945 roku umeblowaniem zainteresował się Tymczasowy Zarząd Państwowy zajmujący się ustalaniem, czy dany majątek należał wcześniej do Niemców, gdyż jako inwentarz ponemiecki podlegałby konfiskacie. Przez trzy lata trwało udowadnianie prawa do własności, co udało się dzięki przedwojennym fotografiom rodzinnym, na których widoczne były meble, i zeznaniom świadków. Okręgowy Urząd Likwidacyjny w Płocku sprawę umorzył.

Meble, niezmiennie znajdujące się w mieszkaniu przy ulicy Zduńskiej, służyły rodzinie przez kolejne kilkadziesiąt lat. Nusia w 1946 roku wyszła za mąż (fot. 12) za Jakuba Chojnackiego (prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego w l. 1968-2002). Tu urodziły się ich dzieci (fot. 13): Marek w 1947 roku i Elżbieta w roku 1954. Kolejne pokolenie rodziny korzystające z mebli sypialnianych to dzieci Elżbiety Formańskiej: urodzona w 1980 roku Kamila i Filip rocznik 1983 (fot. 14). Filomena, Jakub i Nusia mieszkali na Zduńskiej do końca swojego życia. Po śmierci w 2011 roku Anieli Anny, ostatniej właścicielki mebli sypialnianych, mieszkanie zostało zlikwidowane. Meble w stylu art déco, ofiarowane Muzeum Mazowieckiemu w Płocku przez Elżbietę i Marka, wnuków i spadkobierców pierwotnych właścicieli, będą świadectwem historii pewnej płockiej rodziny.

Płock, październik 2013

8. Miniatury mebli sypialnianych wykonane przez Zenona Danielewskiego.

9. Mebelki-zabawki służące kolejnemu pokoleniu rodziny.

10. Aniela Anna (Nitusia) Danielewska.

12. Zdjęcie ślubne Niusi Danielewskiej i Jakuba Chojnackiego, 1946 r.

11. Jan Danielewski.

13. Marek i Elżbieta Chojnaccy.

14. Kamila i Filip Formańscy.